

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PREJŠNJI ČETRTEI ODDELEK

SKLEP

Pritožba št. 66433/13
DRUŠTVO ZA VARSTVO UPNIKOV
proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (prejšnji četrti oddelek) je na obravnavi 21. novembra 2017 kot senat v sestavi:

Vincent A. De Gaetano, *predsednik*,

András Sajó,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Krzysztof Wojtyczek,

Iulia Motoc,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Marko Bošnjak, *sodniki*,

in Marialena Tsirli, *sodna tajnica oddelka*,

ob upoštevanju navedene pritožbe, vložene 16. oktobra 2013,

ob upoštevanju stališč, ki jih je predložila tožena vlada, in stališč, ki jih je v odgovor predložil pritožnik,

po razpravi sklenilo kot sledi:

DEJSTVA

1. Pritožnik, Društvo za varstvo upnikov, je slovensko društvo s sedežem v Mariboru. Pritožnika (društvo pritožnikov) je pred Sodiščem zastopala Odvetniška pisarna Mayr & Pavlovič s sedežem na Ptuju.

2. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala J. Morela, državna pravobranilka.

A. Okoliščine zadeve

3. V nadaljevanju so povzeta dejstva v zadevi, kot so jih navajale stranke.

1. Ozadje zadeve

4. Društvo pritožnikov je avgusta 1996 ustanovila večja skupina posameznikov (v nadaljnjem besedilu tudi: upniki), ki so bili med strankami zasebne nebančne investicijske družbe Z. Vsi so vplačali finančne vložke v to družbo, ki pa ni izpolnila svojih pogodbenih obveznosti. Namen ustanovitve društva-pritožnika kot neprofitnega društva je bil zasledovanje skupnih interesov upnikov, ki so utrpeli izgube kot posledico ravnanja družbe Z. in njenih lastnikov.

5. Po ustanovitvi društva pritožnikov je 1.484 upnikov svoje terjatve proti družbi Z. preneslo na društvo-pritožnika z namenom pooblastitve za uvedbo postopkov v zvezi z njihovimi zahtevki. V skladu s standardizirano pogodbo je društvo-pritožnik ob prenosu terjatve soglašalo, da v primeru uspeha v postopkih na upnike prenese sorazmeren del skupnega zneska, ki ga bi prisodila domača sodišča, zmanjšano za stroške postopka in davke. Vsak upnik se je strinjal, da bo društvu-pritožniku vnaprej plačal 5.000 SIT (približno 25 evrov (EUR)) za stroške postopkov, ki bodo na voljo za sodelovanje v postopkih in da bo društvu-pritožniku zagotovil vse zahtevane informacije in dokumente.

2. Pravdni postopki

6. 18. marca 1997 je društvo-pritožnik pred Okrožnim sodiščem v Mariboru sprožilo postopek proti lastnikoma družbe Z. v zvezi s terjatvami zgoraj navedenih 1.448 upnikov. Skupni zahtevek je znašal 2.419.344.368,60 SIT (približno 10.096.000,00 EUR).

7. Družba Z. v likvidaciji je 28. marca 1997 zahtevala intervencijo na strani društva-pritožnika.

8. 18. maja in 22. septembra 1998 je društvo-pritožnik od sodišča zahtevalo, da razpiše obravnavo. Na drugi navedeni datum je društvo-pritožnik vložilo tudi zahtevo za začasno odredbo v zvezi s premoženjem toženih strank.

9. Med oktobrom 1998 in aprilom 1999 je društvo-pritožnik štirikrat zaprosilo sodišče, da odloči o njegovi zahtevi za začasno odredbo.

10. Okrožno sodišče v Mariboru je 3. maja 1999 ugodilo zahtevi in izdalo začasno odredbo. Toženi stranki sta ugovarjali.

11. 28. januarja 2000 je društvo-pritožnik od sodišča zahtevalo, da razpiše obravnavo.

12. 7. novembra 2001 je bila prva obravnava pred Okrožnim sodiščem v Mariboru.

13. 7. marca 2002 je Okrožno sodišče v Mariboru delno ugodilo ugovoru toženih strank zoper izdajo začasnih odredb. Vse stranke so se pritožile.

14. 2. septembra 2003 je Višje sodišče v Mariboru delno ugodilo pritožbam in začasno odredbo ustrezno spremenilo.

15. 2. julija 2003 je društvo-pritožnik zahtevalo prednostno obravnavanje zadeve.

16. 13. novembra 2003 je Okrožno sodišče v Mariboru opravilo obravnavo, na kateri je dovolilo intervencijo družbe Z. v likvidaciji in odločilo, da imenuje finančnega izvedenca.

17. Sodišče je 1. julija 2004 izdalo uradni sklep o imenovanju finančnega izvedenca.

18. 10. januarja 2005 je imenovana izvedenka od sodišča zahtevala dodatne podatke, da bi lahko pripravila mnenje.

19. 1. decembra 2005 je imenovana izvedenka opomnila sodišče, da zahtevanih podatkov še ni prejela.

20. 16. oktobra 2006 je predsednik Okrožnega sodišča v Mariboru odločil, da se zadeva obravnava prednostno.

21. 21. februarja 2007 je društvo-pritožnik vložilo nadzorstveno pritožbo.

22. 7. marca 2007 je imenovana izvedenka vrnila spis Okrožnemu sodišču v Mariboru in navedla, da ne more pripraviti mnenja, ker ji sodišče ni zagotovilo dostopa do dokumentov, ki jih je zahtevala iz spisa v kazenskem postopku, ki je bil uveden proti toženima strankama.

23. 29. maja in 8. junija 2007 je Okrožno sodišče v Mariboru opravilo nadaljnji dve obravnavi. Na drugi navedeni datum je izdalo odločbo o ugoditvi zahtevku društva-pritožnika v znesku 9.855.235,19 EUR. Druga tožena stranka se je pritožila in med drugim izpodbijala pravni status društva-pritožnika v zvezi z določenimi zahtevki posameznih upnikov.

24. 6. avgusta 2008 je Višje sodišče v Mariboru pritožbo zavrnilo.

3. Postopki v zvezi z odškodninskim zahtevkom zaradi domnevnih zamud v zgoraj navedenih postopkih

25. 18. marca 2008, po pravnomočnosti sodbe glede prve tožene stranke, je društvo-pritožnik vložilo predlog za poravnavo z namenom skleniti poravnavo glede pravičnega zadoščenja zaradi zamud v pravnem postopku z državnim pravobranilstvom, kot je bilo določeno v Zakonu o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja iz leta 2006 ("zakon iz leta 2006"), in zahtevalo 50.075,11 EUR za nepremoženjsko škodo.

26. 28. maja 2008 je društvo-pritožnik spremenilo zahtevek za premoženjsko škodo in znesek zahtevane odškodnine povišalo na 74.200 EUR.

27. 29. januarja 2009, ko je sodba glede druge tožene stranke postala pravnomočna, je društvo-pritožnik zahtevalo dodaten znesek v višini 74.200 EUR za nepremoženjsko škodo.

28. 2. marca 2009, po neuspešnih pogajanjih za poravnavo z državnim pravobranilstvom, je društvo-pritožnik vložilo zahtevek pri Okrožnem sodišču v Mariboru in zahtevalo odškodnino v znesku 74.200 EUR za

nepremoženjsko škodo in 158.136 EUR za premoženjsko škodo, ki je nastala zaradi dolžine pravnih postopkov proti prvi toženi stranki.

29. Okrožno sodišče v Mariboru je 18. septembra 2009 razdružilo postopek v zvezi s premoženjsko škodo iz postopka glede nepremoženjske škode, tako da je slednjega poslalo Okrajnemu sodišču v Celju.

30. Okrajno sodišče v Celju je 3. marca 2011 ugotovilo, da je v zadevnem pravdnem postopku prišlo do kršitve pravice društva-pritožnika do sojenja v razumnem roku in mu prisodilo odškodnino za nepremoženjsko škodo v znesku 2.880 EUR in 50,94 EUR za stroške postopka. V odgovoru na trditev društva-pritožnika, da je bila pravica do hitrega sojenja kršena ne samo glede na društvo, temveč tudi glede vseh posameznih upnikov, ki so svoje zahteve prenesli nanj, in da bi bilo treba to dejstvo upoštevati pri določanju odškodnine, je okrajno sodišče ugotovilo, da posamezni upniki niso bili stranke v civilnem postopku in jih zato ni bilo mogoče šteti za žrtve kršitve zahteve po "razumnem roku". Po mnenju okrajnega sodišča pravice posameznih upnikov v civilnem postopku niso mogle biti kršene, ker je pritožnik-društvo deloval v svojem imenu in za svoj račun, in ne kot predstavnik posameznih upnikov.

31. 15. marca 2011 je društvo-pritožnik vložilo pritožbo. Med drugim je navedlo, da bi moralo sodišče upoštevati dejstvo, da je zadevni postopek dejansko zadeval 1.484 individualnih zahtevkov, ki so bili združeni izključno zaradi omogočanja hitrejših postopkov. Nadalje je trdilo, da zgornja meja 5.000 EUR za nepremoženjsko škodo, kot je določena v zakonu iz leta 2006, ne more biti upoštevana kot zadostna glede na trajanje tega postopka.

32. 12. oktobra 2011 je Višje sodišče v Celju delno ugodilo pritožbi društva-pritožnika, povišalo znesek odškodnine na 4.500 EUR in društvu-pritožniku prisodilo dodatnih 74,40 EUR za stroške postopka. Ob poudarjanju, da so sodišča v civilnih postopkih potrebovala skoraj pet let za odločitev o zahtevi društva-pritožnika za izdajo začasne odredbe, da je do prve glavne obravnave prišlo štiri leta po vložitvi civilne tožbe in da je bila sodba sodišča prve stopnje izdana deset let po uvedbi postopka, višje sodišče ni bilo mnenja, da je bila odškodnina, prisojena na prvi stopnji, zadostna. Kljub temu je višje sodišče potrdilo, da število posameznih članov društva ni dejavnik, ki bi ga bilo treba upoštevati pri določanju višine odškodnine, pri čemer je navedlo, da je bilo stranka v civilnem postopku samo društvo in je kot tako imelo pravico do odškodnine zaradi kršitve pravice do sojenja v razumnem roku.

33. 29. decembra 2011 je društvo-pritožnik vložilo ustavno pritožbo in pobudo za oceno ustavnosti 16. člena zakona iz leta 2006 ter izpodbijalo zgornjo mejo 5.000 EUR.

34. 23. aprila 2013 je ustavno sodišče zavrnilo ustavno pritožbo in pobudo za oceno ustavnosti 16. člena zakona iz leta 2006.

B. Upoštevana domača zakonodaja in praksa

1. Zakon iz leta 2006

35. 16. člen, ki določa kompenzacijsko pravno sredstvo v primeru kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja, se glasi:

"(1) Denarna odškodnina se izplača za nepremoženjsko škodo, povzročeno zaradi kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja. Republika Slovenija objektivno odgovarja za povzročeno škodo.

(2) Denarna odškodnina za posamezno pravnomočno rešeno zadevo se prizna v znesku od 300 evrov do 5000 evrov.

(1) Pri določitvi višine odškodnine se upoštevajo merila iz 4. člena tega zakona, zlasti pa zapletenost zadeve, ravnanje države, ravnanje same stranke (ki vlaga zahtevek) in pomen zadeve za stranko."

36. Za podrobno predstavitev zakona iz leta 2006 glej, med drugim, *Žunič proti Sloveniji* (sklep), št. 24342/04, 16.–26. odstavek, 18. 10. 2007, in *Žurej proti Sloveniji* (sklep), št. 10386/03, 14.–15. odstavek, 16. 3. 2010.

2. Zakon o društvih (kot je veljal v tistem času)

37. V skladu z 2. členom Zakona o društvih je društvo organizacija ljudi, ki so se združili zaradi uresničevanja skupnih interesov. Glede svojega pravnega statusa je društvo pravna oseba, ki se ureja po zasebnem pravu, katerega namen in naloge so določeni z ustanovitvenim aktom. Glede financiranja društva 21. člen Zakona o društvih določa, da društvo lahko pridobi sredstva za svoje delovanje iz različnih virov. Vsak presežek dohodka nad odhodki se lahko porabi samo za dejavnosti, za katere je bilo društvo ustanovljeno, medtem ko se vsaka delitev sredstev med njegove člane šteje za nično.

PRITOŽBE

38. Društvo-pritožnik se je pritožilo po 1. odstavku 6. člena konvencije, da so bili sporni civilni postopki predolgi in da je bila odškodnina, ki so jo prisodili domači organi ob upoštevanju posebnosti zadeve za nepremoženjsko škodo, ki je nastala kot posledica tega, nezadostna. Poleg tega je društvo-pritožnik ob sklicevanju na 13. člen konvencije zatrjevalo, da zgornja meja zneska do 5.000 EUR za odškodnino, ki jo določa zakon iz leta 2006, ni bila zadostna in ustrezna.

PRAVO

A. Pritožba na podlagi 6. člena konvencije

39. Društvo-pritožnik se je pritožilo, da trajanje postopka ni bilo združljivo z zahtevo po "razumnem roku". Sklicevalo se je na prvi odstavek 6. člena konvencije, ki se glede tega glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče."

1. Trditve strank

a) Vlada

40. Vlada je trdila, da je društvo-pritožnik izgubilo status žrtve glede zatrjevane kršitve v skladu s 34. členom konvencije, ker mu je bila v domačem postopku prisojena odškodnina v višini 4.500 EUR in nadaljnjih 74,60 EUR za stroške postopka.

41. Navedla je, da pri presoji višine odškodnine, ki jo je prejelo društvo-pritožnik v domačem postopku, Sodišče ni moglo upoštevati števila upnikov, ki so svoje zahtevke prenesli na društvo-pritožnika. Društvo-pritožnik je bilo ena sama pravna oseba in edina stranka v domačih postopkih, v katerih ni zastopalo zgoraj navedenih upnikov, temveč je bilo edini tožnik in je delovalo v svojem imenu in za svoj račun, pri čemer je zahtevalo terjatve, ki so bile prenesene nanj. Vlada je ob sklicevanju na pogodbe, ki jih je društvo-pritožnik sklenilo s posameznimi upniki, poudarila, da so pogodbe izrecno določale, da je društvo-pritožnik prejelo zahtevke "v izterjavo", in trdila, da je zato postalo njihov edini lastnik. V zvezi s tem je poudarila, da je bil po slovenski pravni teoriji prenos, ki temelji na "odstopu za izterjavo", zaključen, kar pomeni, da je prišlo do spremembe lastništva prenesenih terjatev. Vlada je nadalje trdila, da je prav iz tega razloga društvo-pritožnik v domačem postopku imelo pravni status.

42. Vlada je trdila, da ker je bilo društvo-pritožnik edina stranka v domačem postopku, tudi edina žrtev kršitve pravice do sojenja v razumnem roku, ne pa tudi njegovi člani upniki.

43. Nazadnje je vlada zavrnila trditev društva-pritožnika (glej točko 45), da bi, če bi razdelilo odškodnino med svoje člane, vsak od njih prejel le 3 EUR. V zvezi s tem se je sklicevala na 21. odstavek Zakona o društvih (glej točko 37 zgoraj), v skladu s katerim društvu izrecno ni bila dovoljena delitev dobička med njegove člane. Vlada je trdila, da bi bilo treba razmerje med društvom-pritožnikom in njegovimi člani ločiti od razmerja, vzpostavljenega s sklenitvijo posameznih pogodb o prenosu med društvom - pritožnikom kot prejemnikom odstopljene terjatve in člani kot odstopniki terjatve.

b) Društvo-pritožnik

44. Društvo-pritožnik je trdilo, da je bilo še vedno žrtev zatrjevanje kršitve, ker mu ni bila prisojena zadostna odškodnina. Navedlo je, da je bil njegov namen in cilji, kot so določeni v njegovem statutu, usklajevanje izterjave zahtevkov svojih članov in zagotavljanje pravne pomoči v zvezi s tem. Društvo-pritožnik ni sprožilo postopka v svojem imenu, temveč je zahteve vložilo za račun vseh upnikov, ki so jih nanj prenesli z namenom izterjave. Pogodbe z upniki so bile oblika prenosa terjatve, s katero je bil zahtevek pravno prenesen na prevzemnika terjatve z namenom izterjave terjatve s sprožitvijo sodnih postopkov; kakorkoli, gledano s finančnega stališča je terjatev ostala pri prvotnem upniku. Dejansko ta vrsta odstopa terjatve, ki je bila v slovenskem pravnem redu znana kot "*inkasso*" (odstop v izterjavo zapadle terjatve), v času sklenitve pogodb o odstopu terjatve v domačem pravnem redu ni bila izrecno določena; kakorkoli, ureditev pogodbe je temeljila na načelu avtonomije strank, tako da pogodbenim strankam ni bilo prepovedano sklepati takšnih pogodb.

45. Zato je društvo-pritožnik trdilo, da bi domača sodišča pri prisojanju odškodnine zaradi dolžine postopka morala upoštevati dejstvo, da je dejansko predstavljalo 1.484 posameznikov in da je bila kršena pravica do sojenja v razumnem roku vsem njegovim članom upnikom, ki so nanj prenesli svoje terjatve z namenom izterjave terjatve. Če bi se znesek delil med člane, ki so nanj prenesli svoje terjatve, bi vsak od njih prejel le približno 3 EUR odškodnine.

46. Društvo-pritožnik je nadalje trdilo, da če se upniki ne bi obnašali racionalno in prenesli svoje zahteve, bi bila domača sodišča preobremenjena s 1.484 zahtevki, ki bi jih vložili upniki ločeno, kar bi še dodatno prispevalo k dolžini trajanja postopka. Če bi vsak od njih ločeno zahteval odškodnino zaradi dolžine trajanja postopka, bi bila tudi vsakemu od njih ločeno prisojena odškodnina, ki bi bila primerljiva s tisto, ki naj bi jo prejelo društvo-pritožnik v imenu vseh njih.

47. Na koncu je društvo-pritožnik zavrnilo navedbe vlade (glej 43 odstavek), da svojega dobička ne sme prenesti na svoje člane. Trdilo je, da se navedena določba Zakona o društvih nanaša na financiranje društva. Vendar odškodnine, ki mu je bila prisojena v sodnem postopku, ni bilo mogoče šteti za dobiček društva, saj je bilo na podlagi pogodbenih dogovorov odškodnino dolžno razdeliti med člane, ki so nanj prenesli svoje terjatve.

2. Presoja Sodišča

48. Sodišče ugotavlja, da se v obravnavani zadevi postavlja vprašanje, ali lahko društvo-pritožnik še vedno trdi, da je žrtev zatrjevanje kršitve prvega odstavka 6. člena konvencije, glede na to, da so mu domača sodišča za nepremoženjsko škodo prisodila odškodnino v znesku 4.500 EUR.

49. V zvezi s tem Sodišče znova poudarja, da odločitev ali ukrep v korist pritožnika načeloma še ni dovolj, da pritožnik izgubi status "žrtve", če domači organi niso izrecno ali smiselno potrdili kršitve konvencije in je zatem tudi odpravili (glej, na primer, *Cocchiarella proti Italiji* [VS], št. 64886/01, 71. odstavek, ESČP 2006-V).

50. Sodišče ugotavlja, da je Okrajno sodišče v Celju izrecno potrdilo, da je v zadevnem pravnem postopku prišlo do kršitve pravice društva-pritožnika do sojenja v razumnem roku (glej 30 odstavek), in mu ustrezno prisodilo odškodnino v skladu z zakonom iz leta 2006. Višje sodišče v Celju je potrdilo vsebinsko odločitev in povečalo višino odškodnine, prisojene na prvi stopnji (glej 32. odstavek). Po mnenju Sodišča takšna potrditev zadošča za izpolnitev prvega pogoja, ki ga določa sodna praksa Sodišča.

51. Status društva-pritožnika je zato odvisen od tega, ali je bilo pravično zadoščenje, ki mu je bilo prisojeno, primerno in zadostno glede na 41. člen konvencije (glej, med drugim, *Scordino proti Italiji (št. 1)* [VS], št. 36813/97, 178.–213. odstavek, ESČP 2006-V, in *Cocchiarella*, navedeno zgoraj, 72.–98. odstavek).

52. Z ozirom na ta drugi pogoj Sodišče ugotavlja, da je bilo društvu-pritožniku prisojenih 4.500 EUR kot odškodnina za čas trajanja civilnih postopkov, ki so trajali več kot enajst let na dveh stopnjah (glej 32. odstavek). Da bi Sodišče lahko odgovorilo, ali se ta znesek lahko upošteva kot primeren in zadosten, se mora najprej prepričati, ali je treba zadevo, ki vključuje večje število pritožnikov, združenih v društvo, ki deluje kot ena stranka v postopku, obravnavati enako kot zadeve, ki vključujejo enega samega posameznega pritožnika; ali, kot druga možnost, je pri tem treba upoštevati interese posameznih članov društva zaradi določitve zneska pravičnega zadoščenja za nepremoženjsko škodo, ki izhaja iz kršitve zahteve po "razumnem roku".

53. V zvezi s prisoditvijo odškodnine v zadevah, v katerih je bilo udeleženih več pritožnikov, je Sodišče v zadevah *Arvanitaki-Roboti in drugi proti Grčiji* ter *Kakamoukas in drugi proti Grčiji* ([VS], št. 27278/03 in 38311/02, 15. 2. 2008) razsodilo, da mora, če se ugotovi, da je bil skupni postopek predolg, pri tem upoštevati način, na katerega število udeležencev v teh postopkih lahko vpliva na stopnjo stiske, težav in negotovosti, ki prizadevajo vsakega izmed njih. Tako bo veliko število udeleženih zelo verjetno vplivalo na znesek pravičnega zadoščenja, ki ga je treba prisoditi v zvezi z nepremoženjsko škodo. Tak pristop temelji na dejstvu, da število posameznikov, ki sodelujejo v skupnih postopkih pred domačimi sodišči, ni nevtrarno z vidika nepremoženjske škode, ki bi jo lahko utrpel vsak posameznik zaradi trajanja teh postopkov, v primerjavi z nepremoženjsko škodo, ki bi jo utrpel posameznik, ki bi enak postopek sprožil na individualni podlagi. Članstvo skupine ljudi, ki so se odločili obrniti na sodišče na enaki dejanski ali pravni podlagi, pomeni, da si bodo delili tako prednosti kot slabosti skupnega postopka. Poleg tega so stroški in plačila,

kadar skupni postopek ureja in usklajuje isti zastopnik, običajno nižji za vsakega pritožnika, kot je pri postopku, ki ga sproži posameznik, kar poenostavi postopek obravnave zadeve pred sodiščem. Združevanje vlog običajno enako omogoča sodišču, da združi predmetne zadeve in tako lahko olajša primerno izvajanje pravosodnih postopkov; omogoči lahko tudi hitrejšo vodenje postopkov. Obenem lahko navedene značilnosti skupnih postopkov pri zadevnih osebah vzbudijo pričakovanje, da bo država ravnala vestno pri obravnavanju njihovega primera. Neupravičeno odlašanje na tem področju zato verjetno poslabša vsako utrpelo škodo (glej *Arvanitaki-Roboti in drugi*, 29.–30. odstavek, in *Kakamoukas in drugi*, navedeno zgoraj, 41.–42. odstavek).

54. Kakorkoli, v nasprotju s prej navedenima zadevama *Arvanitaki-Roboti in drugi* ter *Kakamoukas in drugi*, ko so bili vsi pritožniki najprej stranke v domačem postopku in nato v postopku pred tem Sodiščem, je društvo-pritožnik v tej zadevi že nastopalo kot en sam pravni subjekt ločeno od svojih članov v domačem postopku in ostal edina stranka v tem sklopu postopkov. Zato mora biti Sodišče previdno pri uporabi načel iz prejšnjega odstavka glede položaja, v katerem so prizadeti posamezniki, namesto da bi v sodnem postopku nastopali sami v svojem imenu, namesto tega ustanovili pravno osebo, da je to storila zanje.

55. Res je, da je bilo društvo-pritožnik ustanovljeno z izključnim namenom izterjave zahtevkov posameznih upnikov (glej 4. odstavek) in da verjetno nima drugega cilja kot odgovor na vprašanje skupnih interesov njegovih članov. V zvezi s tem Sodišče ugotavlja, da so upniki sklenili pogodbe, s katerimi so svoje terjatve odstopili društvu; naloga tega je bila, da na vsakega upnika prenese sorazmeren delež zneska, pridobljenega v civilnem postopku (glej 5. odstavek). Glede na naravo odnosa med društvom-pritožnikom in njegovimi člani Sodišče lahko dopusti, da so posamezne terjatve, medtem ko so bile zakonito odstopljene društvu-pritožniku, z vidika njihove finančne vrednosti v resnici pripadale prvotnim upnikom.

56. Vendar pa upniki niso sprožili individualnih postopkov proti družbi Z. Zato je glavna točka spora med strankami, glede katere je Sodišče pozvano k sprejetju odločitve, prav ta, ali obstajajo nujni razlogi za upoštevanje položaja in interesov posameznih upnikov pri določanju višine odškodnine zaradi predolgega trajanja postopka, v katerem niso sodelovali.

57. V zvezi s tem bi Sodišče najprej želelo poudariti, da so upniki sami lahko izbirali, ali bo vsak od njih sam sprožil ločen sklop postopkov ali bodo, glede na koristnost, svoje terjatve prenesli na društvo. Izbrali so slednjo možnost, namesto, na primer, da bi vložili ločene zahtevke prek skupnega zastopnika, ki bi zastopal vsakega od njih posamezno. S tem so izrecno pristali na to, da ne bodo nastopali kot stranka v postopkih in v postopkih ne bodo neposredno udeleženi, čeprav so ti postopki zadevali njihove civilne pravice. Sprejeli so tako pozitivne kot negativne posledice

svoje odločitve, da poskušajo pridobiti (vsaj delno) povračilo svojih naložb s prenosom terjatev na drug subjekt.

58. Glede značilnosti slednjega ima društvo-pritožnik v odnosu do svojih članov ločen in jasno razviden pravni status (glej 37. odstavek), podobno kot družba in njeni delničarji. Kakorkoli, po mnenju Sodišča ni potrebno do potankosti proučiti, v kolikšni meri je razmerje med družbo in njenimi delničarji primerljivo z razmerjem med društvom-pritožnikom in njegovimi člani glede na to, da društvo-pritožnik ne postavlja pod vprašaj razlike, ki načeloma obstaja med pravicami družbe in pravicami njenih članov (glede tega glej, na primer, *Agrotexim in drugi proti Grčiji*, 24. 10. 1995, 65.–66. odstavek, serija A, št. 330-A). Kljub temu Sodišče znova poudarja, da dejanje, ki krši le pravice družbe, ne vključuje odgovornosti do njenih delničarjev, tudi če so prizadeti njihovi interesi (glej *Olczak proti Poljski* (sklep), št. 30417/96, 59. odstavek, ESČP 2002-X (izvlečki)).

59. V okviru obravnavane zadeve je društvo-pritožnik trdilo, da so posebne značilnosti pogodb o odstopu terjatev, s katerimi so posamezni upniki svoje zahteve prenesli na društvo, upravičevale upoštevanje njihovih individualnih interesov. Vendar pa ni mogoče spregledati, da so kakršne koli posebnosti v zvezi s prenosom terjatev zadevale samo notranje razmerje med društvom-pritožnikom in njegovimi člani, medtem ko je društvo delovalo kot ločena oseba s svojimi zakonitimi pravicami in obveznostmi v razmerju do tretjih oseb in v sodnih postopkih. To potrjuje tudi navedba vlade, da nadomestila za nepremoženjsko škodo, ki izhaja iz kršitve pravice društva-pritožnika do sojenja v razumnem roku, ne bi bilo mogoče razdeliti med njegove člane (glej 43. odstavek). V zvezi s tem, tudi ob predpostavki, da se, kot zatrjuje društvo-pritožnik (glej 47. odstavek), nadomestilo sodišča ne bi smelo upoštevati kot dobiček društva – ki ga po notranji zakonodaji ne bi bilo mogoče razdeliti –, Sodišče društva-pritožnika ne more obravnavati zgolj kot skupek posameznih interesov njegovih članov. Sama narava njegovega obstoja kot ločene pravne osebe je pomenila, da so domača sodišča interese, ki so bili zahtevani v civilnem postopku in v odškodninskem postopku, ki je sledil, obravnavala in o njih odločila kot o njegovih lastnih interesih. V skladu s tem Sodišče meni, da društvo-pritožnik ne bi moglo utemeljeno pričakovati, da bi se o teh istih interesih presojalo dvakrat; enkrat kot njegovi lastni interesi in drugič kot interesi njegovih članov.

60. Zato Sodišče ugotavlja, da način, kako je bil v zadevnem odškodninskem postopku določen znesek pravičnega zadoščenja za nepremoženjsko škodo, nastalo zaradi čezmernega trajanja civilnega postopka, to je brez upoštevanja interesov posameznih članov društva-pritožnika, ni bil v nasprotju z zahtevami prvega odstavka 6. člena konvencije.

61. Glede dejanskega zneska, ki so ga domača sodišča prisodila društvu-pritožniku, Sodišče ugotavlja, da je odškodnina, prisojena v obravnavani

zadevi, nižja v primerjavi z zneski, prisojenimi za primerljive zamude v sodni praksi Sodišča. V takih okoliščinah je znesek, prisojen pritožniku, lahko sprejemljiv za Sodišče, če ni očitno nerazumen glede na upoštevanje tega, kar Sodišče običajno prisodi v podobnih zadevah proti toženi pogodbenici (glej, *a contrario*, *Cocchiarella*, navedena zgoraj, 106. in 107. odstavek). Ali je prisojeni znesek mogoče šteti kot razumen, je treba presojati glede na vse okoliščine primera. Te ne vključujejo le trajanja postopka v konkretnem primeru, temveč tudi vrednost nadomestila, ki se oceni glede na življenjski standard v toženi pogodbenici, in dejstvo, da bo odškodnina v skladu z obstoječim nacionalnim sistemom na splošno prisojena in plačana bolj sprotno, kot bi se to zgodilo, če bi Sodišče o zadevi odločalo v skladu z 41. členom konvencije. Domači postopki so tudi bližji in dostopnejši kot postopki pred Sodiščem in so izpeljani v jeziku pritožnika, zato nudijo prednost, ki jo je treba upoštevati (glej *Cataldo proti Italiji* (sklep), št. 45656/99, 3. junij 2004, in *Zajc in 4 drugi proti Sloveniji*, št. 13992/03, 33814/03, 37190/03, 3088/03 in 38847/04, 38. odstavek, 6. 5. 2008).

62. Glede na gradivo v spisu in ob upoštevanju posebnih okoliščin zadeve Sodišče meni, da se znesek, prisojen društvu-pritožniku, lahko upošteva kot zadostno in torej ustrezno nadomestilo za utrpelo kršitev.

63. Sodišče zato ugotavlja, da društvo-pritožnik ne more več trditi, da je v skladu s 34. členom konvencije "žrtev" domnevne kršitve njegove pravice do sojenja v razumnem roku.

64. Iz navedenega sledi, da je ta del pritožbe neskladen glede načela *ratione materiae* z določbami konvencije po tretjem odstavku 35. člena konvencije in ga je treba v skladu s četrtem odstavkom 35. člena konvencije zavrniti.

B. Pritožba na podlagi 13. člena konvencije

65. Društvo-pritožnik je menilo, da je zakonsko določena zgornja meja 5.000 EUR, določena v 16. členu zakona iz leta 2006, v okoliščinah te zadeve preprečevala učinkovitost vsakega pravnega sredstva, vloženega proti trajanju postopka.

66. Sklicevalo se je na 13. člen konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

67. Sodišče znova poudarja, da 13. člen od države zahteva, da zagotovi učinkovito pravno sredstvo za obravnavanje bistva "dokazljive pritožbe" po konvenciji in za dodelitev primerne zadoščenja (glej *Sürmeli proti Nemčiji* [VS], št. 75529/01, 98. odstavek, 8. 6. 2006). Ob upoštevanju, da je bila pritožba zaradi predolgega trajanja postopkov razglašena za

nesprejemljivo, Sodišče ugotavlja, da društvo-pritožnik ni imelo dokazljivega zahtevka na podlagi 13. člena, ki se zato ne uporablja v tej zadevi.

68. Iz navedenega sledi, da je ta del pritožbe po načelu *ratione materiae* neskladen z določbami konvencije po tretjem odstavku 35. člena konvencije in ga je treba v skladu s četrtem odstavkom 35. člena konvencije zavrniti.

Zaradi teh razlogov Sodišče z večino

*razglaš*a, da je pritožba nesprejemljiva.

Sestavljeno v angleškem jeziku in poslano 14. 12. 2017.

Marialena Tsirli
sodna tajnica

Vincent De Gaetano
predsednik